

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ISSN 2521-1293 (друкована версія)

ICV 2018: 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23853-13693ПР від 03.04.2019*

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського.**

**Серія: Філологія
(мовознавство)**

Випуск 30

Вінниця – 2020

УДК 80/82 (062.522)

В 48

ISSN 2521-1293 (друкована версія)

ICV 2018 = 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

В 48 Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць / гол. ред. Є. Б. Барань. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2020. Вип. 30. 140 с.

Затверджено як друковане періодичне видання, що входить до Переліку наукових фахових видань України (додаток 12 до наказу Міністерства освіти і науки України 16.05.2016 № 515).

Рекомендувала до друку Вчена рада Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 9 від 19.02.2020 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Барань Є. Б., кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове) (головний редактор);

Амеліна С. М., доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ) (заступник головного редактора);

Газдаг В. В., доктор філософії з галузі «Гуманітарні науки» Філологія, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);

Дмітренко Н.Є., кандидат педагогічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Рамбішевська Д., доктор габілітат, професор (Інститут славістики Польської академії наук, м. Варшава, Польща);

Романюк С., доктор габілітат, професор (Варшавський університет, м. Варшава, Польща);

Черничко С. С., доктор філологічних наук, професор (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);

Шинкарук В. Д., доктор філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ);

Гороф'янюк І. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Забужанська І. Д., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Іваницька Н. Б., доктор філологічних наук, професор (Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця);

Іваницька Н. Л., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Петров О. О., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Городенська К. Г., доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови НАН України, м. Київ);

Завальнюк І. Я., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Прокопчук Л. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця) (відповідальний секретар).

РЕЦЕНЗЕНТИ

Колесников А. О., доктор філологічних наук, професор (Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл);

Сюта Г. М., доктор філологічних наук, старший науковий співробітник (Інститут української мови Національної академії наук України, м. Київ).

Адреса редакційної колегії:

21101, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; тел. (0432) 275-589.
e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukzapmovoვნavstvo>.

Статті подано в авторській редакції.

Під час використання матеріалів збірника покликання на «Наукові записки» є обов'язковим.

УДК 80/82 (062.522)

© Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020

© Автори статей, 2020

Ministry of Education and Science of Ukraine

**Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University**

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2018: 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Certificate of registration of a printed
media outlet*

Series KB No. 23853-13693ПП of 03.04.2019

**SCIENTIFIC NOTES
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University.**

**Series: Philology
(Linguistics)**

No. 30

Vinnytsia – 2020

УДК 80/82 (062.522)

В 48

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2018 = 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

B 48 Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (linguistics) : collection of scientific works / Editor-in-Chief Elizaveta Baran. Vinnytsia : "Firma Planer" LLC, 2020. No. 30. 140 p.

Approved as a printed periodical to the list of scientific professional editions of Ukraine (addition 12 to the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine 16.05.2016 No. 515).

Recommended by the Academic Council
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
minutes of a meeting No. 9 of. 19.02.2020.

EDITORIAL BOARD

Baran E., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine) (Editor-in-Chief);

Amelina S., doctor of pedagogical sciences, candidate of philological sciences (Ph.D.), professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine) (Coordinating Editor);

Gazdag V., doctor of Philosophy of field of the Humanitarian Science Philology, associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);

Dmitrenko N., candidate of pedagogical sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Rambishevska D., doctor habilitat, professor (Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland);

Romanyk S., doctor habilitat, professor (University of Warsaw, Warsaw, Poland);

Csernicsko I., doctor of philological sciences, professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);

Shynkaruk V., doctor of philological sciences, professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine);

Horofyanyuk I., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Zabuzhanska I., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Vinnytsia, Ukraine);

Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Petrov O., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Horodenska K., doctor of philological sciences, professor (Institute of the Ukrainian Language of Ukrainian National Academy of Science, Kyiv, Ukraine);

Zavalniuk I., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Prokopchuk L., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine) (Assistant Editor).

REVIEWERS

Kolesnykov A., doctor of philological sciences, professor (Izmail state university of humanities, Izmail, Ukraine);

Syuta G., doctor of philological sciences, senior research fellow (Institute of Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine).

Address of editorial board:

Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ostrozhskogo St., 32, Vinnytsia, Ukraine, 21101;

tel. +380(0432)275589; e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazpmoveznavstvo>.

УДК 80/82 (062.522)

© Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2020

© Authors of articles, 2020

ЗМІСТ

I. Актуальні питання теорії мови.....	10
Барань Єлизавета, Барань Адальберт	
Лінгвоукраїністика в науковому доробку угорських мовознавців (на матеріалі праць Шандора (Олександра) Бонкала).....	10
Берегсасі Аніко, Газдаг Вільмош, Черничко Степан	
Методика досліджень у сфері мовної політики.....	20
II. Когнітивні та комунікативно-прагматичні аспекти лінгвістики.....	33
Одарчук Наталія	
Навчальний і виховний потенціал теоретичного курсу «Порівняльна типологія англійської і української мов».....	33
Тимкова Валентина	
Культура наукової української мови в професійному становленні фахівця.....	41
III. Лінгвістика тексту. Стилiстичні та контекстуальні вияви лексичних і граматичних одиниць	54
Іваницька Ніна	
Взаємодія компонентів у параметрії категорійних значень обставини як другорядного члена речення: теоретичний та практичний аспекти.....	54
Сога Людмила	
Вираження стилістичних конотацій у структурі лексичної одиниці.....	69
Шапочкіна Ольга	
Семантика предикатних конструкцій на позначення фізичного стану в давньогерманських мовах.....	75
IV. Проблеми діалектології та ономастики.....	85
Гоголенко Олена	
Ономастичні реалії в українському народному героїчному епосі.....	85
Гороф'янюк Інна, Родюк Наталія	
Стереотипні назви людини в центральноподільських говірках.....	94
Павликівська Наталія	
Особливості словотвору в мікрогідронімії.....	101
Ющишина Оксана	
Подільська діалектна лексика як твірна основа прізвищевих назв і прізвищ центральної Хмельниччини.....	108
V. Перекладознавство та міжкультурна комунікація	115
Бідасюк Наталія	
Особливості написання і перекладу англійською мовою анотацій до наукових статей у галузі туризму та країнознавства.....	115
Лехнер Ілона	
Роль концептуальних метафор у концептуалізації поняття «гріх» в угорській мові.....	125
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ АВТОРІВ	135

CONTENTS

I. Current issues of linguistic theory	10
Baran Ielyzaveta, Baran Adalbert	
The Ukrainian language in the scientific works of hungarian linguists (based on the works by Sandor (Alexander) Bonkalo).....	10
Beregszaszi Aniko, Gazdag Vilmos, Csernicso Istvan	
Research methods in the field of language policy.....	20
II. Cognitive and communicative-pragmatic aspects of linguistic	33
Odarchuk Nataliia	
Academic and educational potential of the theoretical course “Comparative typology of the English and Ukrainian languages”.....	33
Tymkova Valentyna	
Culture of scientific Ukrainian language in the establishment a professional.....	41
III. Text linguistics. Stylistic and contextual manifestations of lexical and grammatical units	54
Ivanytska Nina	
Interaction of the components in the parametry of the categorical meaning of the adverbial modifies as a subordinate part of a sentence: theoretical and practical aspects.....	54
Soha Lyudmila	
Expressions of stylistic connotations in the structure of a lexic unit.....	69
Shapochkina Olga	
Semantics of predicate constructions for denotation of physical state in Old Germanic languages.....	75
IV. Issues of dialectology and onomastics	85
Gogulenko Elena	
Onomastic realities in Ukrainian folk heroic epic.....	85
Horofyanyuk Inna, Rodiuk Nataliia	
Stereotype nomination of human being in the Central Podillia dialects.....	94
Pavlykivska Natalia	
Specific features of word formation in microhydronymics.....	101
Yushchyshyna Oksana	
Dialectical vocabulary of Podillia as the forming base of surname denominations and surnames of Central Khmelnychyna (Khmelnyskyi region).....	108
IV. Translation studies and intercultural communication	115
Bidasiuk Nataliia	
Writing and translating abstracts to scientific articles in the field of tourism and country studies into English.....	115
Lekhner Ilona	
The role of conceptual metaphors in the conceptualization of the concept of sin in the Hungarian language.....	125
INFORMATION FOR AUTHORS.....	135

I. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ МОВИ

УДК: 81'1"Бонкало О."

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-10-19

ЛІНГВОУКРАЇНІСТИКА В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ УГОРСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ (на матеріалі праць Шандора (Олександра) Бонкала)

Єлизавета Барань

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Україна, м. Берегово, вул. Мужайська, 34
e-mail: barany.erssebet75@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8395-5475

Адальберт Барань

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Україна, м. Берегово, вул. Мужайська, 34
e-mail: caroline@kmf.uz.ua
ORCID: 0000-0002-9950-5601

У статті подано біографію та наукову діяльність угорського філолога Шандора Бонкала, охарактеризовано його внесок у розвиток української мовознавчої науки, зокрема діалектологічної, визначено його місце в лінгвоукраїністиці. У наш час визнано, що своїми науковими розвідками Бонкало вніс неабиякий вклад у розвиток науки про українську мову, діалектологію, зокрема і гуцульську, а також гуцульську етнографію.

Ключові слова: лінгвоукраїністика в Угорщині, Шандор Бонкало, Закарпаття, українська мова, українська діалектологія, гуцульські говори.

ЛІНГВОУКРАЇНІСТИКА В НАУЧНОМУ НАСЛЕДІИ ВЕНГЕРСКИХ ЯЗЫКОВЕДОВ (на матеріалі работ Ш. Бонкала)

Елизавета Барань

Закарпатский венгерский институт им. Ференца Ракоци II
Украина, г. Берегово, ул. Мужайская, 34
e-mail: barany.erssebet75@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8395-5475

Адальберт Барань

Закарпатский венгерский институт им. Ференца Ракоци II
Украина, г. Берегово, ул. Мужайская, 34
e-mail: caroline@kmf.uz.ua
ORCID: 0000-0002-9950-5601

В статье представлены данные биографии и научной деятельности венгерского филолога Шандора Бонкала, охарактеризовано его вклад в развитие украинского языкознания и диалектологии. определено его место в украинской языковедческой науке. В

наше время признано, что своими научными исследованиями Бонкало внес большой вклад в развитие науки об украинском языке, диалектологию, в том числе и гуцульскую, а также гуцульскую этнографию.

Ключевые слова: лингвоукраинистика в Венгрии, Шандор Бонкало, Закарпатье, украинский язык, украинская диалектология, гуцульские говоры.

UKRAINIAN LANGUAGE STUDIES IN THE SCIENTIFIC HERITAGE OF HUNGARIAN LINGUISTS (BASED ON THE WORKS BY SANDOR BONKALO)

Elyzaveta Baran

of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Ukraine Berehovo Muzhajska street, 34
e-mail: barany.ertzsebet75@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8395-5475

Adalbert Baran

of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Ukraine Berehovo Muzhajska street, 34
e-mail: caroline@kmf.uz.ua
ORCID: 0000-0002-9950-5601

Sándor Bonkáló made a significant contribution to the development of Ukrainian linguistics, dialectology in particular. His versatile activity is highlighted in the dissertation by Attila Shalga, the dialectological topics in the article by Elyzaveta Baran (2018: 9–18), the Hutsul dialectological and ethnographic topics in the article by Elyzaveta Baran and Renata Romanyuk (2012: 324–329).

The aim of the article is to present facts about the biography and research activity of the Hungarian philologist Sándor Bonkáló, to characterize his contribution to the development of the Ukrainian linguistic science, dialectology in particular, to determine his place in Ukrainian linguistics.

Sándor (Alexander) Bonkáló (in Hungarian Bonkáló Sándor) (pen name O. Rachivskij) was born on January 22, 1880 in Rakhiv (historical Maramoroshchyna), which at that time was part of the Austro-Hungarian Empire. He studied in the High School and Theological Seminary in Uzhgorod. He continued his education at the Universities of Budapest, Leipzig and St. Petersburg. In 1906 he graduated from the Latin, Germanic and Slavic department of the Péter Pázmány University in Budapest. He was a student of famous Slavists – Oscár Asbóth, Alexander Shakhmatov, Jan Baudouin de Courtenay. In 1919 the Department of Ruthenian Language and Literature was established in the University of Budapest. Sándor Bonkáló was appointed as a lecturer at this department and remained in this position until 1924. After World War II, Sándor Bonkáló became the professor of the Department of Ukrainian Language and Literature. However, it was a short-term appointment.

Sándor Bonkáló first of all investigated dialectology, ethnography, cultural studies of modern Transcarpathia (former Subcarpathian Rus), history of the Ukrainian, Ruthenian and Russian literature. The fate of Ukrainians and the Ukrainian language is repeatedly considered in the works of Sándor Bonkáló.

In 1910 Sándor Bonkáló' dissertation "Descriptive Phonetics of Rakhiv Ruthenian (Little Russian) dialect" was published. It had been written under supervision of the famous Hungarian

Slavist Oscar Asbóth (1852–1920). It was the first time that the phonetic system of Rakhiv Hutsul dialect had been explored, the author provided a characterization of the phonetic features as well as a map of settlements in which the Hutsul dialect functions and some data on the history of the village of Rakhiv (now it is an urban settlement).

In the article “On the Issue of Russian (Great Russian) and Ruthenian (Little Russian or Ukrainian) Literary Language” published in the journal Nyelvtudomány (Linguistics), Sándor Bonkáló proves the independence of the Ukrainian language, substantiating this claim with differences in phonetics, vocabulary, morphology and syntax.

Sándor Bonkáló’s outstanding achievement is that he informed the Hungarian scientific community of the status of the Ukrainian language as the one having the right to function as a literary language of the Ukrainian people, and estimated its place among the other Slavic languages.

Through his scientific investigations he made a great contribution to the development of the science of Ukrainian language, dialectology, including Hutsul dialects, and through his research findings he informed a wide range of Hungarian scholars about Ukrainians, their language, history, ethnography, the history of Transcarpathian literature and culture.

Keywords: *Ukrainian Language in Hungary, Sándor Bonkáló, Transcarpathia, Ukrainian Language, Ukrainian Dialects, Hutsul Dialects.*

Постановка проблеми. Шандор Бонкало зробив вагомий внесок у розвиток української мовознавчої, зокрема діалектологічної науки. Його різнобічна діяльність висвітлена в дисертації Аттіли Шалги «Bonkáló Sándor és a keleti szlávok» («Шандор Бонкало і східні слов’яни») [19], діалектологічна тематика в статті Є. Барань [3, с. 9–18], гуцульська діалектологічна та етнографічна тематика у статті Є. Барань та Р. Романюк [2, с. 324–329].

Мета і завдання статті. У статті маємо на меті подати відомості з біографії та про наукову діяльність угорського філолога Шандора Бонкало, охарактеризувати його внесок у розвиток української мовознавчої науки, зокрема діалектологічної, української-угорських міжмовних контактів, визначити його місце в українській мовознавчій науці.

Шандор (Олександр) Бонкало (угорською Bonkáló Sándor) (псевдонім О. Рахівський) народився 22 січня 1880 року в Рахові (історична Мараморощина), який тоді входив до складу Австро-Угорської монархії, про біографію і діяльність див. [5, с. 338]. Навчався в Ужгородській гімназії та духовній семінарії, оскільки в багатьох греко-католицьких сім’ях прийнято було віддавати старшого сина в священники. Відтак продовжив навчання в Будапештському, Лейпцизькому та Санкт-Петербурзькому університетах. У 1906 році закінчив латинське, німецьке і слов’янське відділення Будапештського університету ім. Петера Пазманя. Він був учнем відомих славістів – Оскара Ашбота, Олександра Шахматова, Яна Бодуена де Куртене. Із 1905 до 1916 року працював шкільним учителем у різних містах Угорщини (Сегед, Дьондьош, Залаегерсег).

У 1919 році в Будапештському університеті створено кафедру рутенської мови та літератури. Шандор Бонкало був призначений викладачем цієї кафедри і залишався на цій посаді до 1924 року. Між 1924–1930 роками активно займався перекладацькою діяльністю¹. Після Другої світової війни Шандор Бонкало став професором кафедри української мови та

¹ Бібліографію перекладів (здебільшого переклади класиків російської літератури) уміщено у статті З. Ковача [14, с. 101].

літератури. Однак це призначення виявилось нетривалим (про причини згадується в статті В. Лебович [18, с. 156–161]). Окрім циклу дисциплін української та рутенської філології, Бонкало викладав історію російської літератури та російський фольклор [16, с. 50–53].

Аттіла Шалга, дослідник діяльності Шандора Бонкала, наголошує, що між двома світовими війнами він був єдиним дослідником української та російської літератури в Угорщині, зокрема й закарпатської. Аттіла Шалга віднайшов документ від 6 лютого 1946 року, у якому Бонкало повідомляв про свої наукові плани, зокрема, такі: 1) виявити гунгаризми в писемних пам'ятках, творах художньої літератури, а також у закарпатських, галицьких та буковинських говорах (робота майже закінчена); 2) написати історію української літератури (більшість матеріалу вже зібрано, а історія закарпатської української літератури і культури вже була написана ним у 1935 році); 3) у Національному музеї Угорщини зберігається близько 20 церковних службників, повчань тощо, написаних церковнослов'янською мовою. У цих книгах є безліч записів закарпатським українським говором. Бонкало мав на меті проаналізувати ці матеріали щодо їхньої мовної специфіки і помістити результати своїх досліджень у славістичних журналах [20, с. 132].

З. Ковач зібрав бібліографію праць Бонкала, які поділив на такі розділи: одноосібні видання, літературознавство, мовознавство, перекладознавство, література про Ш. Бонкала [17, с. 92–102]. Мовознавчі праці нараховують 19 позицій, серед яких у десятих порушено питання української мови, діалектології та історії української мови.

Шандор Бонкало вивчав насамперед діалектологію, етнографію, культурологію сучасного Закарпаття (колишньої Підкарпатської Русі), історію української, рутенської та російської літератур. В Енциклопедії «Українська мова» [6, с. 56] слушно вказано: «Бонкало – угорський і український філолог-славіст, літературознавець, перекладач». Праці з українського мовознавства писав переважно угорською мовою (ось деякі з них: [12, с. 42–45; 13, с. 219–222; 15, с. 81–110] рідко – німецькою² [10, с. 464–475]. Автор частково торкається питання про особливості закарпатських українських говорів та закарпатських писемних пам'яток XVI–XVIII століть у своїй праці *A kárpátalji rutén irodalom és művelődés* (Підкарпатська рутенська література і культура) (Печ, 1935). Інші праці Бонкала згадуються в енциклопедії «Українська мова» [6, с. 56].

Доля українців та української мови не раз розглядається в дослідженнях Шандора Бонкала. Зокрема, у праці «A szlávok» (Слов'яни) [9] зазначено місця проживання українців, указано їхню чисельність у Росії, Галичині, Буковині та Угорщині, віросповідання, народну освіту, самостійність української мови порівняно з російською, тут ідеться про заборони й утиски української мови з боку Росії. Автор згадує і тих рутенів, які проживають на території колишніх Марамороського, Березького, Угочанського, Унгського, Земпленьського, Шарошського та Сепешського комітатів Угорщини [9, с. 67–79].

Побут гуцулів, їхній говір постійно перебували в колі наукових зацікавлень Шандора Бонкала. Сам він народився і виріс у гуцульському оточенні, був обізнаний із традиціями та звичаями своїх краян. Після переселення до Будапешта неодноразово бував у рідному краї,

² Стаття «Beiträge zur ukrainischen Wortforschung» [Дані до дослідження української лексики] вийшла друком у журналі *Archiv für Slavische Philologie*. Вона була нагороджена премією Лейпцігського університету [17, с. 98]. Як результат, у 1913 році на запрошення Петербурзького університету поїхав до Росії, де провів один рік. Під час перебування в Петербурзі слухав лекції Бодуена де Куртене, А. Шахматова, С. О. Венгерова, Н. Н. Ястребова.

спілкувався із земляками. Із результатами своїх розвідок знайомив науковців, уважаючи цю справу потрібною.

У 1910 році вийшла друком дисертація Шандора Бонкала *A rahói kisorosz nyelvjárás leíró hangtana* (Описова фонетика рахівського малоруського говору) [8], написана під керівництвом відомого угорського славіста Оскара Ашбота (1852–1920). Рецензію на цю роботу Оскар Ашбот помістив у редагованому ним журналі *Nyelvtudomány* [7, с. 224–240]. Дослідницька праця написана угорською мовою, складається зі вступу під назвою «Малоруська мова в Угорщині» і таких розділів: «Рахів та його край (загальна характеристика говору)»; «Фонетика рахівського малоруського говору (вокалізм, асиміляція голосних, випадання голосних, вставні голосні)»; «Консонантизм (задньоязикові, зубні, лабіальні, сонорні, носові, африкати, фрикативні, асиміляція, дисиміляція, випадання приголосних)»; «Скорочення, порівняння галицько-буковинського та рахівського гуцульського говору».

У вступі лінгвіст наголошує, що українська мова (рутенська – за тодішньою термінологією, уживаною автором), якою розмовляють на Буковині, у Галичині і в північно-східній частині Угорщини, малодосліджена, незважаючи на те, що «ця мова вже не terra incognita для мовознавців» [8, с. 4]. Тут перераховано більшість наукових праць, у яких порушені проблеми рутенської мови. Однак хочемо зауважити, що Бонкало не згадав «Русько-мадярський словарь» Ласло Чопея, у передмові якого укладач подає детальну характеристику рутенської мови, описує її особливості в зіставленні зі старослов'янською та російською, аналізує особливості її морфології [22, с. VIII–XLVI]. Бонкало слушно зауважує, що в рахівському говорі безліч іншомовних елементів, зокрема запозичення з польської, румунської, пізніше з німецької та угорської мов (подається кілька тематичних груп) [8, с. 11–12]. Іншомовний вплив простежується і на рівні фонетики та синтаксису [8, с. 6]. За припущенням автора, у XVI столітті територія Рахова була ще не заселена. Самі гуцули про своє минуле нічого не знали: «Та прийшов дідо десь із битангів, але бізівно нічо не знаю», – так висловлювалися вони [8, с. 7]. На цю територію почали прибувати люди лише в кінці XVII – на початку XVIII століття із сусідньої Галичини (пізніше поселено німців, поляків, євреїв та угорців). Себе місцеві називають руснаками, а сусіди їх кличуть гуцулами. Спілкуються своєрідною говіркою, яка утворює закриту систему, однак більшість із них знають також німецьку та угорську мови. Зауваження Шандора Бонкала щодо пристосування іншомовних слів досить однобічне: «іншомовні слова адаптуються за допомогою суфікса *-ка* та *-ик*» [8, с. 12]. Для підтвердження цього наводить декілька прикладів: *тегерка* 'вантажний потяг' < уг. *tehervonat*, *вештлик* 'безрукавка' < нім. *Weste* [8, с. 12–13]. Бонкало зауважив, що гуцули довгий час були неписьменними, отже, через відсутність писемних пам'яток, історичне порівняння їхньої мови провести неможливо. У роботі подано також карту поселень, у яких побутує гуцульський говір.

Другий розділ присвячений опису фонетики рахівського гуцульського говору. Автор зауважує, що в досліджуваному ним говорі найчастіше вживається голосний *i*, другий найбільш уживаний *y* (*u*), пізніше сюди відносить також голосний *ë* [8, с. 15–17]. Рецензент Оскар Ашбот вважає це припущення сумнівним, бо навіть у казці, записаній Бонкалом, він підрахував, що найчастіше вживається голосний *a* (305 разів), а голосний *i* тільки 100 разів. Однак зазначає, що на основі однієї казки судити не варто [7, с. 226–227]. Згідно зі спостереженнями Бонкала, у мовленні неосвічених жителів Рахова, які ніколи не були за межами рідного краю, після палатальних на місці голосного *a* вживається голосний *ë*: *findžë* 'чарка', *kúchňë* 'кухня', *lóšë* 'лоша' [8, с. 16]. Правила наголошення в цій говірці такі ж, як в

українській мові загалом, однак часто простежується вплив угорського наголошування (на першому складі), напр., *béfel* 'наказ', нім. *Befehl*. У підрозділі «Вокалізм» [8, с. 18–35] автор навів приклади давньої рефлексії (*j*)*i* < *ě*. Дослідник доводить, що в гуцульських говорах варто розрізняти три типи голосного *e*: 1) «звичайний»; 2) у позиції біля палатального завжди більш закритий, ніж в інших позиціях (однак різниці в передачі звичайного і більш закритого не робить); 3) «дуже закритий *e*», який позначає літерою *ě*; голосний *y* (и), вживається на місці давніх *y* та *i*. У підрозділі «Консонантизм» [8, с. 36–46] автор зауважує, що тут небагато відхилень від фонетичних норм української мови [8, с. 37]. Цікавим є зауваження Бонкала, що в гуцульському говорі існує багато скорочених форм, наприклад: *móž* замість *móžeš*; *chóc* замість *chóčeš*. У кличному відмінку вживається переважно скорочення: *brá* замість *bráte*; *chló* замість *chlópe*; *Yvá* замість *Yváne*; *Pe* замість *Petre*. Часте використання скорочених форм звертань Бонкало пояснює причиною віддаленого проживання гуцулів одне від одного, а під час спілкування окриками на далеку відстань чутно лише частину слова [8, с. 46]. Автор робить спробу зіставити галицько-буковинський і рахівський говори, ось деякі з них: у рахівському говорі сполученню *ěě* відповідає галицько-буковинське *ća*: *molodýćě* – *molodýća*; у галицько-буковинському говорі деколи замінують звук *ś* на звук *ć*: *śeśa žínkã* і *ća žínkã*, а в Рахові завжди кажуть *seśě žínkã*; у рахівському говорі голосний *e* у наголошеному і ненаголошеному складі ніколи не зміниться на голосний *a*, як це буває в галицько-буковинському говорі, напр., *do cárkvu* ~ *do cérkvu*; *mané* ~ *mené*. Автор зауважує, що найбільша різниця простежується на рівні лексики. На останніх двох сторінках подаються гуцульські пісні та маленьке оповідання (теж у записі сторічної давнини).

Дисертація Шандора Бонкала виконана на високому науковому рівні свого часу (доказом цього є позитивна рецензія визначного славіста Оскара Ашбота) [7, с. 224–240]. У роботі вперше досліджено фонетичну систему рахівської гуцульської говірки, охарактеризовано фонетичні особливості, представлено карту поселень, у яких побутує гуцульський говір, подано дані з історії села Рахів (нині селище міського типу).

У статті «Az orosz és a rutén irodalmi nyelv kérdéséhez» (До питання руської (великоруської) та рутенської (малоруської або української) літературної мови), вміщеної в журналі Угорської академії наук «Nyelvtudomány» Шандор Бонкало доводить самостійність української мови, аргументуючи це твердження розбіжностями у фонетиці, лексиці, морфології та синтаксисі [15, с. 87–110]. Із часу появи «Русько-мадярського словаря» Ласло Чопея минуло на тоді понад 30 років. Бонкало розширив відомості свого попередника про особливості української мови в зіставленні з великоруською, відкидаючи хибну думку тих мовознавців, які вважали, що малоруська мова є діалектом великоруської [15, с. 87–88]. Для підтвердження своєї позиції наводить безліч аргументів: подав результати історичних змін у процесі формування української мови, відмінних від російської; наголосив на особливостях фонетичної, морфологічної та синтаксичної систем аналізованої мови; навів приклади слів, не схожих у двох мовах (щоправда, угорський читач відмінностей не бачить, тому що приклади подано угорською без вказівки на український та російський відповідники) [15, с. 104–107]. Українська мова, за тлумаченням Бонкала, є народною мовою українців. Про окремішність української мови свідчить і той факт, що нею перекладено Святе Письмо (Пересопницьке Євангеліє 1556–1561 р.), наголошує на важливості діяльності Івана Котляревського і Тараса Шевченка в аспекті становлення літературної мови. Водночас зауважує: «Російський уряд робить усе можливе для того, щоб світ знав про існування лише російського народу та його мови, існування ж рутенського народу та його мови вони

замовчують» [15, с. 107]. Бонкало акцентує на заслугах С. Смаль-Стоцького та Ф. Гартнера (*Smal-Stockij Ruthenische Grammatik*, 1913) [21] у створенні граматики української мови, указує на хибність думок авторів у трактуванні походження української мови. Автор статті доводить, як українська мова розвивалася окремо від російської [15, с. 100–102], наголошуючи на тому, що «рутени не належать до Російської імперії, вони не перебувають під політичним, культурним та економічним впливом Москви, тому і рутенська мова не могла зазнати впливу московської мови» [15, с. 102]. Рутенська література через несприятливі політичні чинники (заборони, утиски) не мала змоги досягнути високого рівня [15, с. 103–104]. Однак вона розквітає в Галичині завдяки діяльності Юрія Федьковича, Івана Франка, Ольги Кобилянської.

Статею «*Ruténeink írásreformja*» (Реформи письма наших рутенів) [11, с. 333–346; 404–412] Ш. Бонкало реагує на указ єпископа пряшівської римо-католицької церкви грецького обряду доктора Іштвана Новака від 29 вересня 1915 року про запровадження латиниці у навчальну систему рідною мовою рутенів. Ш. Бонкало пише про історію кирилиці і латиниці, які лежать в основі абеток слов'янських мов. Він ознайомлює читача з угорськими рутенами, які використовують кириличне письмо. Автор зазначає, що рутени внаслідок політичних зв'язків та географічного розташування перебували в тісних контактах із представниками західної цивілізації, що і вплинуло на їхню культуру, однак вони зберегли свої традиції [11, с. 333–335]. Неаргументованою є думка Бонкала, коли він підтримує намагання єпископа І. Новака. Проте з позиції історії, етнографії та особливостей говірки рутенів стаття містить цікаву інформацію.

З народнопоетичної творчості Бонкало зібрав корпус угорських запозичених лексичних елементів, який нараховує близько 370 одиниць [11, с. 342–343]. Більшість запозичень належать до таких тематичних груп: речі та предмети повсякденного ужитку (до прикладу, *arsov* 'заступ'³, *bisalma* 'айва', *bilcsiv* 'колиска', *cipov* 'булка', *csipka* 'мереживо', *dugov* 'корок', *esernyivka* 'парасоля', *fejsza* 'топор', *fogas* 'вішалка', *jandik* 'подарунок', *galyir* 'комір', *kancsov* 'глючик', *kapcsa* 'крючок, застібка', *kosar* 'корзина', *lábos* 'сковорода, низька каструля', *padragi* 'штани', *paplan* 'ковдра', *portik* 'товар', *rojti* 'бахрома', *szivor* 'сигара', *tanyir* 'тарілка' та ін.); адміністративно-політична лексика (*birtok* 'володіння', *birov* 'староста', *elnik* 'голова', *fivnik* 'начальник, керівник', *fiskalis* 'казначейський', *fevispan* 'губернатор комітату', *hivatal* 'управління', *irnok* 'писар', *jarasbirov* 'староста округу', *kincstar* 'казначейство', *kisbirov* 'підлеглий старости села', *kormanyos* 'намісник', *közizgazgatas* 'адміністрація', *render* 'поліцейський', *tist, tistviselöv* 'службовець', *törvinyszik* 'трибунал', *varmegye* 'комітат', *vigrehajtov* 'екзекутор', *valasztman* 'комітет'), назви професій та роду занять (*asztalos* 'столяр', *borbily* 'перукар', *cukrasz* 'кондитер', *kertisz* 'садівник', *kondas* 'свинар', *mestersig* 'ремесло', *miszaros* 'м'ясник', *napszamos* 'поденник', *postamester* 'поштар', *vadasz* 'мисливець', *zsellér* 'наймит'). При поданні лексичних гунгаризмів бракує покликань на конкретні джерела (хоч автор зазначає, що виписав їх із народнопоетичних збірок [11, с. 344] без вказівки на географію поширення цих слів. Бонкало твердить, що вони побутують на всій території угорських рутенів. Однак, продовжує він, є слова, які трапляються в говірках галицьких та буковинських рутенів, до прикладу: *antalag* 'бочка', *bagov* 'тютюн', *banovaty* 'сумувати', *duhan* 'тютюн', *gazda* 'господар', *huszar* 'військовий з частин легкої кінноти, що носив форму на угорській зразок; вид танцю; дитяча гра', *choszen* 'користь', *chotar* 'межа, кордон', *kantar* 'вуздечка', *keltovati* 'витрачати', *leginy* 'парубок',

³ Тут і надалі подамо українські відповідники слів.

magyar ‘угорець, угорський’, *marha* ‘худоба’, *pohar* ‘чарка’, *bantovati* ‘ображати, бити’, *beteg* ‘хворий’, *birovaty* ‘могти’, *hir* ‘вістка’, *kalap* ‘капелюх’, *kocsija* ‘карета’, *szeginy* ‘бідний’, *szerencsa* ‘щастя’, *valov* ‘придатний’, *valosnoj* ‘родом з’, *varos* ‘місто’ та ін. Частина наведених діалектизмів побутує у мовленні мешканців галичан, зокрема у мові художньої літератури [1, с. 37–51]. Уважаємо, що в майбутньому було б доцільно перевірити географію поширення поданих Бонкалом гунгаризмів.

Друга частина статті присвячена розгляду писемних пам’яток XVII–XVIII століття, написаних народною мовою, яких автор високо цінує. Він різко критикував перехід до русофільщини, що, своєю чергою, призвело до мовної мішанини (суміш російської та церковнослов’янської мов). Рутенська інтелігенція виховувалася під впливом русофільської орієнтації, навчалася з російськомовних підручників. Однак російську мову вона не розуміла. Бонкало закликає вивчати народнопоетичні збірки, писати для народу народною мовою [11, с. 346]. У статті представлено написаний латинськими літерами згідно із правилами угорської орфографії того часу уривок урбаріального кириличного запису 1772 року, який, на думку Бонкала, є особливо цінним для мовознавців. Зазначено, що в Угорському державному архіві та Закарпатському обласному архіві зберігається чимало подібних писемних пам’яток. Пізніші дослідження Л. Деже присвячені вивченню мови цих писемних пам’яток [4].

Отже, Ш. Бонкало привернув увагу науковців до вивчення мови кириличних писемних пам’яток, заклав основу для вивчення угорських лексичних запозичень в українських говірках.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Заслугою Шандора Бонкала є те, що саме він свого часу інформував угорську наукову громаду про статус української мови як такої, що має право функціонувати в ролі літературної мови українського народу, належно оцінив її місце серед інших слов’янських мов. Своїми науковими розвідками зробив неабиякий внесок у розвиток науки про українську мову, діалектологію, українсько-угорські міжмовні контакти, результатами досліджень інформував широке коло угорських науковців про українців, їхню мову, історію, етнографію, історію закарпатської літератури та культури. Наукова спадщина Шандора Бонкала заслуговує подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барань Є. Роль Еміла Балецького у дослідженні угорських запозичень у творах західноукраїнських письменників кінця XIX – початку XX століття. *Studia Russica XXIII* / L. Jászay, A. Zoltán (szerk.). Budapest, 2009. С. 37–51.
2. Барань Є., Романюк Р. Шандор Бонкало – дослідник гуцульської етнографії та гуцульського говору. *Вісник Прикарпатського університету*. [Грещук В. В., Возняк С. М. та ін. (ред.)]. Випуск XXXII–XXXIII. Івано-Франківськ, 2012. С. 324–329.
3. Барань Є. Шандор Бонкало – дослідник української мови, діалектології та літератури. *Studia Slavica* 63/1. 2018. С. 9–18.
4. Барань Є. Дослідження лінгвоукраїністики в науковій спадщині Ласло Деже. *Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea* / Katalin Balázs (red.). Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Facultatea de Litere Departmentul de limbi și literaturi slave. Cluj-Napoca : Casa Cărți de Știință, România. 2020 (у друці).
5. Герасимова Г. П. Бонкало Шандор. *Енциклопедія історії України*. Т. 1. Київ, 2003. С. 338.
6. Дзенделівський Й. О. Бонкало Олександр Олександрович. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ, 2007. С. 56.

7. Asbóth O. Bonkáló Sándor A rahói kisorosz nyelvjárás leíró hangtana [Описова фонетика рахівської малоруської говірки]. Gyöngyös, 1910. 49 с. *Nyelvtudomány*. Budapest, 1911. С. 224–240.
8. Bonkáló Sándor *A rahói kisorosz nyelvjárás leíró hangtana* [Описова фонетика рахівської малоруської говірки]. Gyöngyös, 1910. 49 р.
9. Bonkáló Sándor *A szlávok* [Слов'яни]. Будапешт, 1915. 155 р.
10. Bonkáló Sándor Beiträge zur ukrainischen Wortforschung [Дані до дослідження української лексики]. *Archiv für Slavische Philologie* 36 (1916). С. 464–475.
11. Bonkáló Sándor Ruténeink írásreformja. // *Magyar Figyelő*, 1916. I. rész: 333–346, II. rész: 404–412.
12. Bonkáló Sándor Magyar elemek a rutén irodalomban [Угорські елементи в рутенській літературі]. *Emlékkönyv Balassa Józsefnek*. [Beke Ödön, Benedek Marcell, Turóczy-Trostler József (szerk.)]. Budapest, 1934. С. 42–45.
13. Bonkáló Sándor Tagadómondat a magyar-kisorosz nyelvben [Заперечні речення в угоруській мові на території Угорщини]. *Nyelvtudomány*. 1912–1913/4. С. 219–222.
14. Bonkáló Sándor: *A kárpátalji rutén irodalom és művelődés* [Підкарпатська рутенська література і культура]. Pécs, 1935. 80 р.
15. Bonkáló Sándor: Az orosz (nagyoros) és a rutén (kisorosz vagy ukrainai) irodalmi nyelv kérdéséhez [До питання руської (великоруської) та рутенської (малоруської або української) літературної мови]. *Nyelvtudomány* 5 (1914–1915). Budapest. С. 81–110.
16. Kiss K. *A magyarországi orosznyelv-oktatás első korszaka (1849–1949)* [Перший етап у вивченні російської мови в Угорщині]. Debrecen, 1995.
17. Kovács Zoltán. Bonkáló Sándor (1880–1859). Életrajza és tudományos munkássága. *Filológiai Közöny*. XXVI. évf. 1 sz. 1980. С. 98–102.
18. Lebovics V. История украинистики в Будапештском университете. *Studia Russica* XXIII. 2009. С. 156–169.
19. Salga A. *Bonkáló Sándor és a keleti szlávok* [Шандор Бонкало і східні слов'яни]. Bölcsészdoktori disszertáció. I. Eger. 1975. 434 р.
20. Salga Attila Utószó. Bonkáló Sándor munkásságáról [Післямова. Про діяльність Шандора Бонкало]. *Bonkáló Sándor A rutének (Ruszinok)* [Рутени (Русини)]. 2. bővített kiadás. Basel–Budapest, 1996. С. 131–169.
21. Smal-Stocky Stephan von, Gartner Theodor *Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache* [Граматика рутенської (української) мови]. Wien: Buchhandlung der Szewczenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, 1913.
22. Csorpey L. Rutén-magyar szótár [Русько-мадярський словарь]. Budapest, 1883. XLVI+446 р.

REFERENCES

1. Baran I., Rol Emila Balezko u doslidzhenni uhorskych zapozychen u tvorach zahidnojevropejs kych pys mennykiv kincia XIX – pochatku XX stolittia. *Studia Russica* XXIII. L. / Jászay, A. Zoltán (szerk.), Budapest, 2009. S. 37–51.
2. Baran I., Romaniuk R. Sandor Bonkalo – doslidnyk huculskoj etnographiji ta huculskoho hovoru. *Visnyk Prykarpatskoho umiversytetu*. [Greschuk V. V., Vozniak S. M. ta in. (red.)]. Vypusk XXXII–XXXIII. Ivano-Frankivsk, 2012. S. 324–329.
3. Baran I. Sandor Bonkalo – doslidnyk ukrajins'koji movy , diaiektologii ta literatury. *Studia Slavica* 63/1. 2018. S. 9–18.
4. Baran I., Doslidzhennia lingvoukrainistyky v naukojy spadshyni Laslo Dezhe. *Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea / Katalin Balázs (red.)*. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Facultatea de Litere Departmentul de limbi și literaturi slave. Cluj-Napoca : Casa Cărți de Știință, România. 2020 (u druci).
5. Gerasimova G. P. Bonkalo Sandor. *Encyklopedia istorii Ukrainy*. T. 1. Kyiv, 2003. S. 338.

6. Dzendzelivs'kyj J. O. Bonkalo Olexandr Olexandrovych. *Ukrains'ka mova. Encyklopedia*. Kyiv, 2007. S. 56.
7. Asbóth O. Bonkáló Sándor A rahói kisorosz nyelvjárás leíró hangtana. Gyöngyös, 1910. 49 c. *Nyelvtudomány*. Budapest, 1911. S. 224–240.
8. Bonkáló Sándor *A rahói kisorosz nyelvjárás leíró hangtana*. Gyöngyös, 1910. 49 p.
9. Bonkáló Sándor *A szlávok*. Budapest, 1915. 155 p.
10. Bonkáló Sándor Beiträge zur ukrainischen Wortforschung. *Archiv für Slavische Philologie* 36. 1916. S. 464–475.
11. Bonkáló Sándor Ruténeink írásreformja. *Magyar Figyelő*, 1916. I. rész: 333–346, II. rész: 404–412.
12. Bonkáló Sándor Magyar elemek a rutén irodalomban. *Emlékkönyv Balassa Józsefnek*. [Beke Ödön, Benedek Marcell, Turóczy-Trostler József (szerk.)]. Budapest, 1934. S. 42–45.
13. Bonkáló Sándor Tagadómondat a magyar-kisorosz nyelvben. *Nyelvtudomány*. 1912–1913/4. S. 219–222.
14. Bonkáló Sándor *A kárpátalji rutén irodalom és művelődés*. Pécs, 1935. 80 p.
15. Bonkáló Sándor Az orosz (nagyorosz) és a rutén (kisorosz vagy ukrán) irodalmi nyelv kérdéséhez. *Nyelvtudomány* 5 (1914–1915). Budapest. S. 81–110.
16. Kiss K. *A magyarországi orosznyelv-oktatás első korszaka (1849–1949)*. Debrecen, 1995.
17. Kovács Zoltán. Bonkáló Sándor (1880–1859). Életrajza és tudományos munkássága. *Filológiai Közöny*. XXVI. évf. 1 sz. 1980. S. 98–102.
18. Lebovics V. Istoriya ukrainistiki v Budapeshtskom universitete. *Studia Russica* XXIII (2009). S. 156–169.
19. Salga Attila *Bonkáló Sándor és a keleti szlávok*. Bölcsészdoktori disszertáció. I. Eger. 1975. 434 p.
20. Salga Attila Utószó. Bonkáló Sándor munkásságáról. *Bonkáló Sándor A rutének (Ruszinok)*. 2. bővített kiadás. Basel–Budapest, 1996. S. 131–169.
21. Smal-Stockyj Stephan von, Gartner Theodor *Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache*. Wien : Buchhandlung der Szewczenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, 1913.
22. Csopey L. *Rutén-magyar szótár*. Budapest, 1883. XLVI+446 p.

Барань Єлизавета Балажівна, доктор філософії у філологічних науках, доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II (Україна), доцент кафедри української мови та культури Ніредьгазького університету (Угорщина).

Барань Елизавета Балажовна, доктор философии по филологии, доцент кафедры **филологии** Закарпатского венгерского института им. Ференца Ракоци II (Украина), доцент кафедры украинского языка и культуры Ниредьгазского университета (Венгрия).

Ielyzaveta Baran, Ph.D. in Philology, associate professor of the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine), associate professor of University of Nyíregyháza.

Барань Адальберт Бейлович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II (Україна).

Барань Адальберт Бейлович, кандидат филологических наук, доцент кафедры филологии Закарпатского венгерского института им. Ференца Ракоци II (Украина).

Adalbert Baran, Ph.D. in Philology, associate professor of the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine).

Стаття надійшла: 20.01.2020

Статтю прийнято до друку: 27.01.2020